

KAINUUN LIITTO

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma (ehdotus)

Katsaus uuteen rahoitusohjelman valmisteluun ja ohjelman sisältöön

Paula Karppinen, elinkeinot ja aluekehitys

Rahoitusinfo 22.9.2021

EU:n alue- ja rakennepolitiikan Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelman 2021-2027 kansallinen valmistelu... loppusuoralla

- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) johtaa ohjelmatyön valmistelua, ohjelmatyötä on tehty alueilla sekä ministeriöissä
- Alueellista valmistelua on tehty kahdella suuralueella:
 - Itä- ja Pohjois-Suomi – valmistelua on johtanut Pohjois-Pohjanmaan liitto
 - Etelä- ja Länsi-Suomi – valmistelua on johtanut Uudenmaan liitto
- Valmistelu on tehty yhteistyössä ELY-keskusten ja eri sidosryhmien kanssa (IP-sihteeristö, valmisteluryhmä, MYRS...)
- Ohjelma-asiakirjan ns. interservice-menettely komissioon pääosastoilla kesän aikana, palaute saatu heinäkuun puolivälissä, vastattu ja neuvottelut komission kanssa (viimeisimmät 8.9.2021) - uusi versio ohjelmaluonnoksesta tulossa piakkoin
- Valtioneuvosto hyväksyy ohjelma-asiakirjan, lopullisen hyväksymispäätöksen tekee EU-komissio virallisten neuvottelujen jälkeen (3 kk palautteenantoaika)
- EAKR- ja ESR-sisältöjen osalta ohjelmaehdotus viimeistelty, uutena rahastona mukaan tulleen Just Transition Fund (JTF) rahaston valmistelu vielä kesken
- Uuden ohjelman graafinen ohje tulossa syys-lokakuun vaihteessa
- **Kansallinen lainsäädäntö voimaan 1.9.2021 (yritystukilaki 1.11.2021)**
- **Uusi ohjelma käynnistyy 1.11.2021 >> hankehakuja voidaan avata (Eurassa) ja hankehakemuksia jättää**
- JTF-osio valmistellaan erikseen, lisätään ohjelma-asiakirjaan alkuvuonna 2022
- **Alueellinen rahanjako vielä sopimatta >> Ohjelman taulukoita ei voi viimeistellä valtioneuvoston käsittelyä varten – jakopäätöstä odotellaan tulevaksi piakkoin!**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021 – 2027

Ohjelman sisältöluonnos

TL 1 Innovatiivinen Suomi (EAKR)

- Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen
- Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi
- Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyyn parantaminen

TL 2 Hiilineutraali Suomi (EAKR) 30 % EAKR-varoista

- Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasujen vähentäminen
- Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuksien ja –palautuvuuden edistäminen
- Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

TL 3 Saavutettavampi Suomi (EAKR) – koskettaa vain Itä- ja Pohjois-Suomea

- Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen

TL 4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi (ESR)

- Polkuja töihin
- Uutta osaamista työelämään
- Yhdenvertaiseen osallisuuteen

TL 5 Sosiaalisten innovaatioiden Suomi (ESR)

- Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

TL 6 Aineellista puutetta torjuva Suomi (ESR)

- Eväitä elämään

TL X Oikeudenmukainen siirtymä (JTF) – täydentyy, viimeistellään syksyllä 2021.

Ohjelmaan vaikuttavia TALPO:n linjauksia 22.3.2021

- **EAKR-rahoituksesta vähintään 35 % kohdistuu ilmastotoimiin**
- EU:n ja kansallisen osarahoitussuhteen osalta noudatetaan komission asetusehdotuksen mukaista vähimmäissuhdetta
 - Siirtymäalue, ml. IP-alue: **EU 60 % ja kansallinen julkinen 40 %** → kans. julk. tippuu -10 %
 - Kehittyneillä alueilla (Helsinki-Uusimaa) EU 40 % ja kansallinen julkinen 60 % → kans. julk. nousee 10 %
- Kansallisesta julkisesta 75 % valtion rahoitusta, 25 % kuntarahoitusta
- Rahastojen välinen suhde: **EAKR 59,5 %** eli n. 884,5 milj. € ja **ESR+ 40,5 %** eli noin 602,4 milj. €
- EAKR-rahoituksesta 8 % käytetään kestävään kaupunkikehittämiseen, joka Suomessa toteutuu 18 kaupungin tai kaupunkiseudun kanssa solmituilla innovaatio-ekosysteemisopimuksilla.
- Vähintään 25 % ESR+-varoista kohdennetaan sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden torjunnan toimiin
- InvestEU-toimintaan siirretään 4 % eli noin 35,4 milj. €

Kansallinen lainsäädäntö uudistunut, voimaan 1.9.2021

Kansallisen lainsäädäntö voimaan 1.9.2021

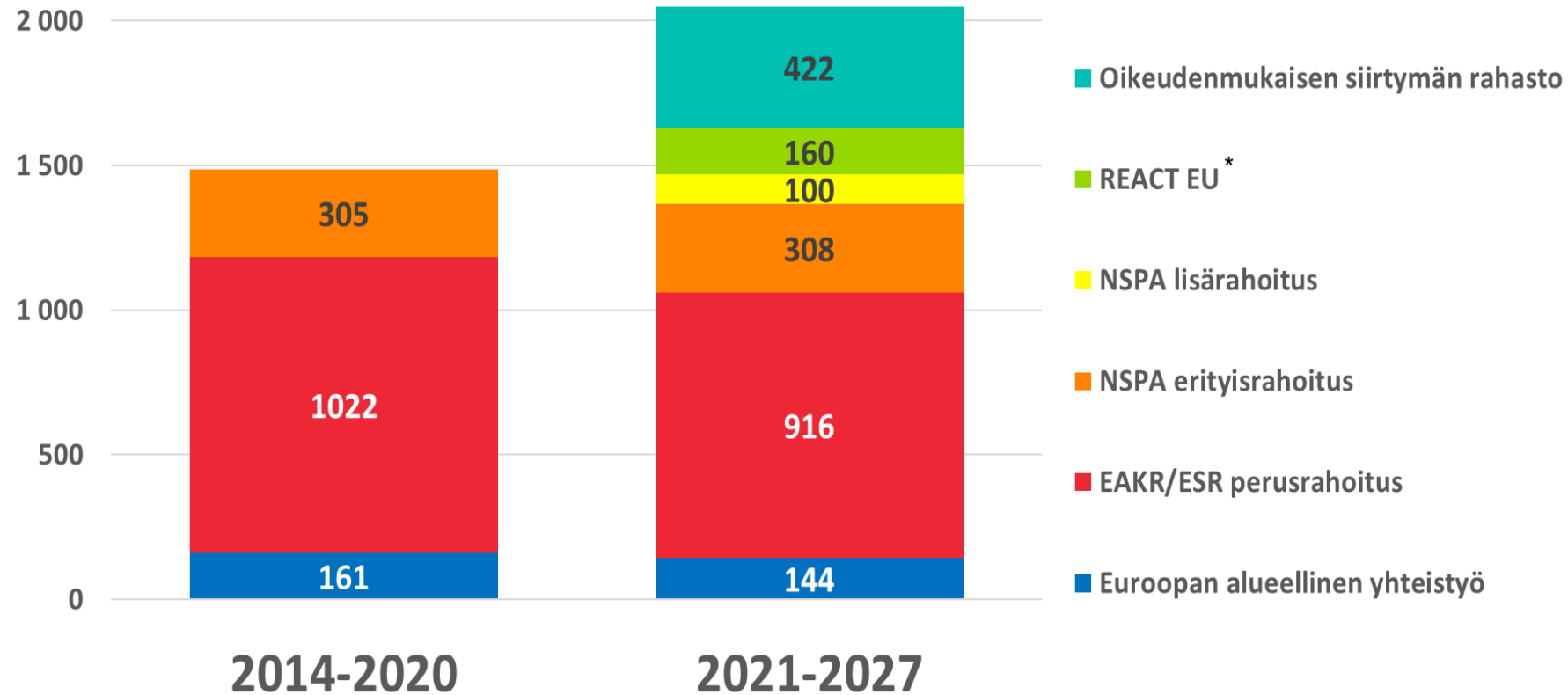
- Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (toimeenpanolaki, 756/2021))
- Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (rahoituslaki, 757/2021)
- Asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (rahoitusasetus)
- Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (toimeenpanoasetus)
- asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta (tukikelpoisuusasetus)

Huomioitavaa:

- Hankkeiden kustannusmalleihin tulee merkittäviä muutoksia
- EURA-tietojärjestelmä uudistuu
- Yksityiskohtaista koulutusta järjestetään syksyn 2021 mittaan
- Kansalliset strategiat, alueelliset ohjelmat ja älykkään erikoistumisen strategiat (äes)
 - Uuden Kainuu-ohjelman luonnos:
<https://kainuunliitto.fi/elinkeinot-ja-aluekehitys/kainuu-ohjelma-topsu/>
 - Kainuun älykkään erikoistumisen strategia: <https://kainuunliitto.fi/elinkeinot-ja-aluekehitys/kainuu-ohjelmaan-liittyvat-toimialastrategia/alykkaan-erikoistumisen-strategia/>

Ennakoitu EU-kokonaisrahoitus 2021+ ml. ReactEU

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

Osaava ja uudistuva Suomi -ohjelma 2021-2027*

EAKR			ESR			JTF
INNOVATIIVINEN SUOMI	HIILINEUTRAALI SUOMI	SAAVUTETTAVAMPI SUOMI	TYÖLLISTÄVÄ, OSAAVA JA OSALLISTAVA SUOMI	SOSIAALISTEN INNOVAATIOIDEN SUOMI	AINEELLISTA PUUTETTA TORJUVA SUOMI	OIKEIDENMUKAISEN SIIRTYMÄN SUOMI
TKI	Energiatehokkuus ja päästövähennykset	Tieliikenne	Työllisyys	Sosiaaliset innovaatiot (nuoret)	Ruoka-apu	Liiketoiminta ja työpaikat
Digitalisaatio	Ilmastonmuutos		Osaaminen			TKI-investoinnit ja uudet ratkaisut
Pk-yritykset	Kiertotalous		Yhdenvertaisuus ja osallisuus			Turvetuotantoalueiden kunnostus ja muuttaminen
888 MEUR			605 MEUR			466 MEUR

* Alustava suunnitelma, ennakoitujen allokointien käyvin hinnoin (sisältäen vain EU-rahoitusosuuden)

Rahastot ja rahoittajat Kainuussa

Rahastot

- EAKR Euroopan aluekehitysrahasto
- ESR Euroopan sosiaalirahasto
- JTF Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (uusi)

Kainuun liitto

- Alueellinen kehittämistuki (Alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin), EAKR
- Perusrakenteen investointituki (Käyttöomaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- ja parannustöihin perusrakenteen kehittämistä), EAKR
- Kuntien pienimuotoinen liikenneinfrastruktuuri
- Oikeudenmukainen siirtymä, JTF

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

- Yritystuet, EAKR
- Ympäristöön liittyvät kehittämishankkeet, EAKR
- Liikennehankkeet, EAKR
- Oikeudenmukainen siirtymä, JTF
- Työllisyys-, koulutus- ja sosiaalinen osallisuus, ESR

Euroopan aluekehitys- rahaston (EAKR) toimenpiteet

EAKR:n lopulliset erityistavoitteet 2021-2027 (PO1-PO3)

PO1: Kilpailukykyisempi ja älykkäämpi Eurooppa

PO =toimintapoliittinen tavoite

- i) Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton kehittäminen ja parantaminen
- ii) Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja viranomaisten hyväksi
- iii) Pk-yritysten kestävä kasvun ja kilpailukykyyn parantaminen ja työpaikkojen luominen pk-yrityksissä muun muassa tuotannollisin investoinnein
- iv) Taitojen kehittäminen älykäästä erikoistumista, teollisuuden muutosprosessia ja yrittäjyyttä varten
- v) Digitaalisten yhteyksien parantaminen

PO2: Vihreämpi Eurooppa

- i) Energiatieteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen
- ii) Uusiutuvan energian edistäminen direktiivin (EU) 2018/2001 mukaisesti, siinä esitetyt kestävyyskriteerit mukaan lukien
- iii) Älykkäiden energiajärjestelmien ja -verkkojen ja älykkään energian varastoinnin kehittäminen Euroopan laajuisen energiaverkon (TEN-E) ulkopuolella
- iv) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, katastrofiriskien ehkäisemisen ja palautumiskykyyn edistäminen, ottaen huomioon ekosysteemilähtöiset toimintamallit
- v) Veden saatavuuden ja kestävä vesienhoidon edistäminen
- vi) Kiertotalouteen ja resurssitehokkaaseen talouteen siirtymistä edistävät toimet
- vii) Luonnon ja sen monimuotoisuuden suojelun ja säilyttämisen sekä vihreän infrastruktuurin edistäminen, myös kaupunkialueilla, sekä kaikenlaista pilaantumista vähentävät toimet
- viii) Kestävä multimodaalisen kaupunkiliikenteen edistäminen osana siirtymistä kohti nollanettohiilitaloutta

PO3: Yhteenliitettympi Eurooppa

- i) Ilmastonmuutoksen älykkään, turvallisen, kestävä ja intermodaalisen Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) kehittäminen
- ii) Kestävä, ilmastonmuutoksen kestävä, älykkään ja intermodaalisen kansallisen, alueellisen ja paikallisen liikkuvuuden kehittäminen ja parantaminen, mukaan lukien yhteyksien parantaminen TEN-T-verkon ja rajat ylittävän liikkuvuuden osalta

ESR+
PO 4:
Sosiaalisempi
ja
osallistavampi
Eurooppa

PO2:n ”evoluutio”

Alkuperäinen toimintapoliittinen tavoite 2 (toukokuu 2018):

”Vihreämpi, vähähiilinen Eurooppa edistämällä puhdasta ja oikeudenmukaista energiakäännettä, vihreitä ja sinisiä investointeja, kiertotaloutta, ilmastonmuutokseen sopeutumista ja riskien ehkäisemistä ja hallinnointia”

Lopullinen toimintapoliittinen tavoite 2 (toukokuu 2021):

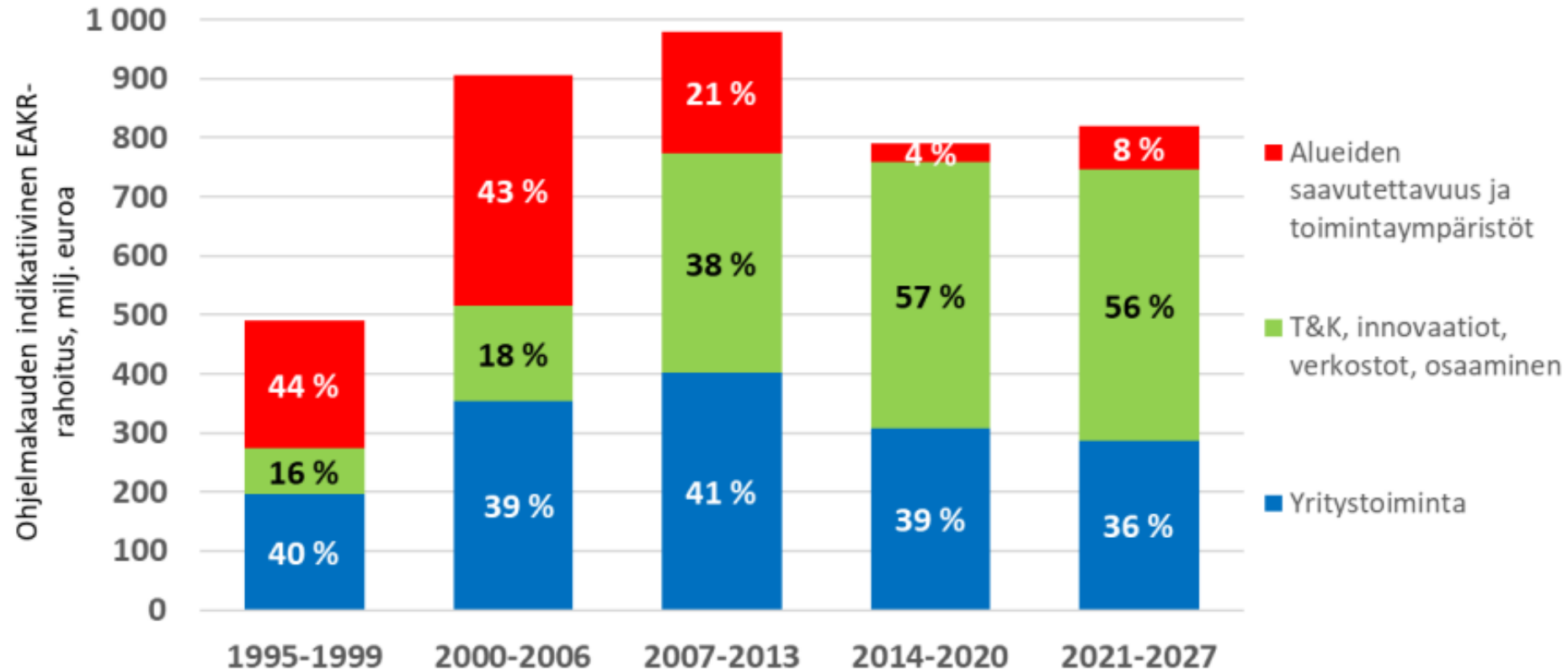
”Vihreämpi, vähähiilinen **siirtyminen kohti nollanettohiilitaloutta ja sopeutuvaa Eurooppaa** edistämällä puhdasta ja oikeudenmukaista energiakäännettä, vihreitä ja sinisiä investointeja, kiertotaloutta, ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista, riskien **ennaltaehkäisyä ja hallintaa sekä kestäväää kaupunkiliikennettä**”

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Suomen EAKR-rahoituksen indikatiivinen kohdentuminen eri ohjelmakausina

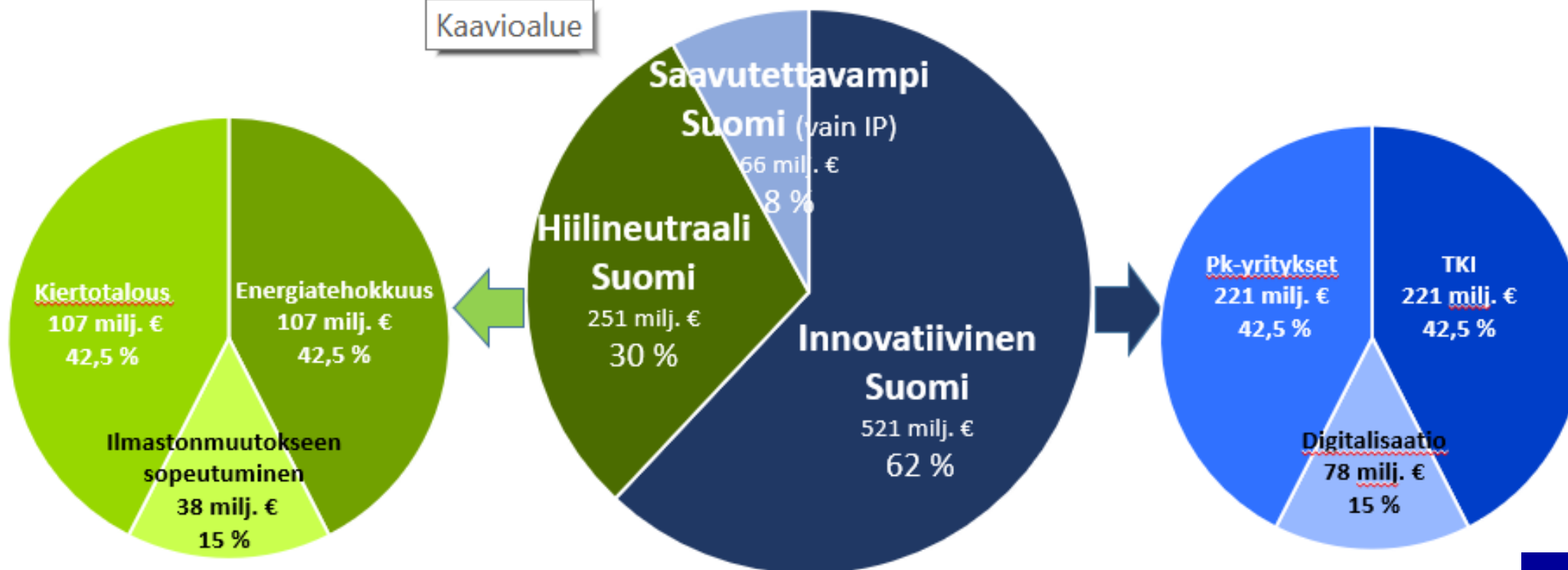
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027: EAKR-toimintalinjat ja –erityistavoitteet sekä niiden indikatiivinen EU-rahoitusosuus

Kaavioalue

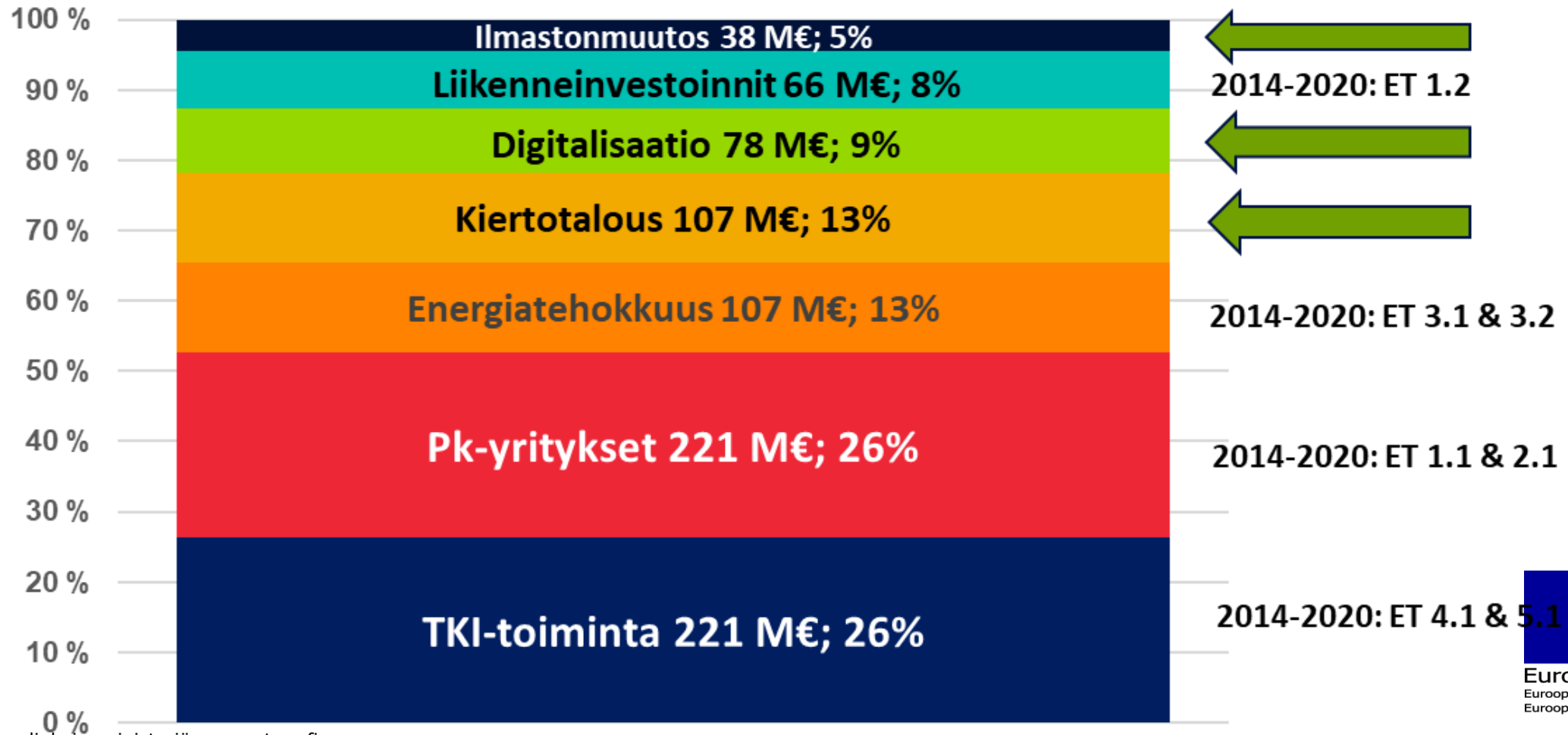
Ilmastotoimenpiteisiin 35 % EAKR-rahoituksesta:

- Pääosin Hiilineutraali Suomi –toimintalinjalta (TL 2)
- Myös innovatiivinen Suomi toimintalinjalta (TL 1)

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

EAKR-erityistavoitteet: Mikä muuttuu?

Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

ET 1.1: Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, kehittämissyhtiöt, valtion viranomaiset, kunnat ja kuntayhtymät sekä näiden muodostamat verkostot ja innovaatioekosysteemit sekä yhdistykset ja säätiöt.

TKI-toiminta

- pk-yritysten tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien **kehittäminen, pilotointi ja kaupallistaminen**, uusien teknologioiden käyttöönotto ja hyödyntäminen
- **elinkeinoelämän tarpeista lähtevät** innovatiiviset ja älykkäät ratkaisut, toimintamallit sekä kokeilu-, pilotointi-, demonstraatio- ja oppimisympäristöt sekä **tutkimusinfrastruktuurien kehittäminen ja yhteiskäyttö**
- **innovatiiviset ja kestävät julkiset hankinnat** referenssiympäristöinä sekä TKI-yhteistyön vaikuttavuuden kasvattajana
- **vihreää siirtymää** tukeva TKI-toiminta

TKI-yhteistyö ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

- korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä toisen asteen koulutuksen järjestäjien ja yritysten **yhteistyö**, osaamisen ja teknologian siirto sekä **kulttuuri- ja luovan osaamisen hyödyntäminen TKI-toiminnassa**
- **elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyö** sekä elinkeino- ja työelämälähtöisen **soveltavan tutkimuksen hyödyntäminen yritystoiminnassa**
- elinkeino- ja työelämälähtöinen TKI-toiminta sekä osaamis- ja innovaatioekosysteemien kehittäminen ja kytkeytyminen kansallisiin ja kansainvälisiin arvoverkostoihin
- **alueellisten älykkään erikoistumisen strategioiden hallinta ja toimeenpano ja yritysten kiinnittyminen älykkään erikoistumisen prosesseihin**
- älykkääseen erikoistumiseen liittyvät alueiden ja alojen väliset sekä kansainväliset **kumppanuudet**
- teknologioiden uusi soveltaminen ja uusien teknologioiden käyttöönotto ja skaalautuminen
- huippuosaamisen soveltaminen ja teknologisten valmiuksien parantaminen; **tutkimuksessa syntyneen tiedon kanavoiminen yritysten ja yhteiskunnan käyttöön**
- **ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien ja tuotantomenetelmien pilotointi ja demonstraatiot** sekä niiden käyttöönotto ja kaupallistaminen

ET 1.1: 100% ÄES

Kainuun älykkään erikoistumisen strategia: <https://kainuunliitto.fi/elinkeinot-ja-aluekehitys/kainuu-ohjelmaan-liittyvat-toimialastrategia/alykkaan-erikoistumisen-strategia/>

ET 1.2: Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi

Tärkeimmät kohderyhmät: Yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, kehittämissyhtiöt ja kunnat ja kuntayhtymät sekä näiden muodostamat verkostot ja innovaatioekosysteemit, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt

Digitalisaatio ja sitä hyödyntävät teknologiat

- yksityisen ja julkisen sektorin haasteet, palveluiden kehittäminen ja saavutettavuus, jatkuva oppiminen sekä teknologisiin murroksiin liittyvät uudet liiketoimintamahdollisuudet
- uusien digitaalisten työmenetelmien käyttöönotto julkisella ja yksityisellä sektorilla
- digitalisaation ja sitä hyödyntävien teknologioiden soveltaminen ja hyödyntäminen (esim. avoin data, robotiikka, automaatio, IoT, kyberturvallisuus, data-analytiikka, tekoäly)
- julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyö ja palvelujen yhteiskehittäminen ja tietojen hyödynnettävyyden parantaminen kehittämällä yhteen toimivuutta
- digitaalisten innovaatiokeskusten (digital innovation hub) käynnistäminen, kehittäminen ja yhteistyö niin eurooppalaisella, kansallisella kuin alueellisella tasolla
- uusien digitaalisten ratkaisujen pilotointi; esim. demonstraatio- ja laboratorioympäristöt kehitysalustoina
- digitaalisten teknologioiden soveltaminen ja siihen liittyvä TKI-toiminta
- jo rakennettujen tehokkaiden tietoliikenneverkkojen käyttöönotto ja täysimääräinen hyödyntäminen kapasiteettia vaativien palvelujen välityskanavana
- älykkään ja vähäpäästöisen liikkumisen innovaatiot ja digitalisaatio
- liikenteen datan reaaliaikaisuuden parantaminen ja liikennepalveluja sekä tilanne ja olosuhtetietoja koskevan tiedon edistäminen valtakunnallisella ja alueetasolla
- digitaalisuuden eri mahdollisuuksien tuominen palvelukenttään (esim. virtuaalisuuden ja ennakoivien palvelujen kehittäminen dataa hyödyntämällä)

Digitalisaation edistäminen yritystoiminnassa

- uusien teknologioiden ja digitaalisten työkalujen ja tuotteiden, palvelujen ja liiketoimintamallien ja -prosessien kehittäminen, soveltaminen ja käyttöönotto yritysten, palvelujen ja ratkaisujen kehittämisessä sekä pk-yritysten kyber- ja tietoturva- ja vahvistaminen
- pk-yritysten digitalisaatio automaatioasteen nostamisessa, robotisaatiossa
- pk-yritysten valmiudet digitalisaatioon (esim. uudet digitaaliset tuotteet, palvelut, liiketoimintamallit ja -prosessit, tietoturva ja -suoja sekä kyberturvallisuus)
- yritysten sähköisen liiketoiminnan, asiakaspalvelun ja teknologisen osaamisen kehittäminen ja teknologian käyttöönotto

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

ET 1.3: Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Pk- ja mikroyritykset. Myös kunnat, kehittämissyhtiöt, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yhdistykset ja säätiöt voivat olla kohderyhminä.

Pk- yritysten kasvu ja kansainvälistyminen

- pk-yritysten kasvu-, kansainvälistymis-, markkinointi- ja innovointivalmiuksien parantaminen
- pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevat, toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit
- pk-yritysten osaamisen parantaminen osana liiketoiminnan kehittämistä

Pk-yritysten TKI-toiminta

- pk-yritysten tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen ja kaupallistaminen sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien syntyminen huomioiden ilmastokestävyys
- aktiivisten innovaatiotoimintaa edistävien prosessien käyttöönotto yrityksissä
- kestävien uusien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltaminen yrityksissä sekä datan hyödyntäminen ja niihin liittyvä yritystoiminta
- hiilineutraaliin talouteen liittyvä liiketoiminta- ja markkinaosaaminen ja uudet tuote- ja palvelukonseptit
- pk-yritysten valmiudet luovan osaamisen hyödyntämiseen (esim. uudet digitaaliset tuotteet, palvelut ja liiketoimintamallit, muotoiluosaaminen)
- hiilineutraalisuus/vähähiilisyystavoitteiden mukainen toiminta (ml. cleantech)

Uusi liiketoiminta ja verkostoitumisen edistäminen

- uusi tai uudistuva liiketoiminta sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksia edistämällä, uudet tavat tukea uutta liiketoimintaa (ml. yrityskehittämö- ja hautomomallit) ja yritysneuvontaan liittyvät uudet toimintamallit
- ekosysteemit, osaamiskeskittymät ja verkostot sekä muut yhteistyömuodot, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä

ET 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonepäästöjen vähentäminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Yritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat, kaupungit ja kuntayhtymät, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

Energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä edistävä TKI-toiminta

- hiilineutraalien ratkaisujen, toimintamallien sekä demonstraatio-, tutkimus-, pilotointi- ja oppimisympäristöjen kehittäminen, käyttöönotto ja yhteiskäyttö
- yhteistyö yrityssektorin, kuntien, tutkimustahojen ja kolmannen sektorin kanssa ml. Rakennuskannan omaenergiatuotanto sekä hiilen talteenotto ja hyödyntäminen raaka-aineena
- energiatehokkuuteen liittyvä korjausrakentamisosaaminen (ml. kulttuurihistoriallinen rakennuskanta)
- rakennusten energia- ja materiaalitehokkuus ja älyratkaisut
- vähähiiliseen teknologiaan, hukkalämpöön sekä päästöttömiin ja älykkäisiin energijärjestelmiin liittyvä TKI-toiminta ja -infrastruktuurit
- puhtaat energialähteet, hajautettu energiantuotanto sekä energian tuotannon monipuolistaminen
- uusiutuvaan energiaan liittyvät liiketoimintamahdollisuudet ja teknologia (mm. biokaasu, uusiutuva LBG)
- Älykkäät ja kustannustehokkaat energijärjestelmät ja -verkot
- energian varastointi (mm. kestävä akkuteknologia ja akkuklusteri)
- sähköstä tuotteiksi (Power to X) –ratkaisut, vetytalous ja hiilidioksidin talteenotto

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen yritystoiminnassa

- uudet energia- ja materiaalitehokkuutta parantavat toimintatavat, teknologiat ja ratkaisut
- pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävät tuotteet, materiaalit, palvelut ja tuotantomenetelmät (esim. liikenne ja viisas liikkuminen, rakentaminen ja kiinteistöjen hallinta, uudet energiaratkaisut) korkean jalostusasteen tuotteiden kehittäminen
- teollisuuden prosessien ja koneiden sähköistäminen ja energiaomavaraisuuden parantaminen, energia- ja materiaalitehokkuuden kehittäminen sekä kiertotalouden ja digitaalisten ratkaisujen käyttöönotto
- alueiden ja elinkeinoelämän tietämyksen lisääminen energiaratkaisuista ja -tehokkuudesta

Tavoitteena hiilineutraalisuus ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

- elinkeinoelämäverkottunut tutkimus, yhteiskehittäminen ja julkiset innovatiiviset hankinnat energiansäästön ja energiatehokkuuden parantamiseksi
- puurakentaminen, rakentamisen kestävyys ja pitkään hiiltä sitovat tuotteet ja tuotantotavat; rakentamisen ja rakennusten käytön energia- ja materiaalitehokkuus huomioiden rakennusten koko elinkaari
- hiilineutraalisuustavoitteiden monitorointi ja seuranta osana kilpailukykyisten tuotteiden, palvelujen ja ratkaisujen kehittämistä sekä elinkeinoelämälähtöistä tutkimusta
- kunnille ja yrityksille keinoja hyödyntää vertailukelpoista päästödataa ja tietoa erilaisten toimenpiteiden potentiaalisista päästövähennyksistä, kustannuksista ja hyödyistä erityisesti energia-asioissa
- liikenteen energiatarpeen vähentäminen sekä liikennejärjestelmien strateginen suunnittelu kehittämällä uusia tuote- ja palvelukonsepteja sekä älykkäitä ratkaisuja liikenteen, kestävästä liikkumisesta ja saavutettavuuden tarpeisiin
- uusiutuvia ja vaihtoehtoisia voimanlähteitä käyttävien liikennemuotojen kehittäminen
- kestävät julkiset hankinnat energia- ja liikennealalla, ml. ilmastokriteerien käyttö

ET 2.2: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Yritykset, kunnat ja kuntayhtymät, maakunnan liitot ja muut alueelliset toimijat, korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja kehitysyhtiöt, työmarkkina- ja muut järjestöt, yhdistykset ja paikalliset toimijat

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä TKI-toiminta

- yritysten ja alueellisten **pilotointi- ja kokeilu ympäristöjen kehittäminen** ilmastokestävyyden takaamiseksi
- **suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittäminen** alueellisille ja paikallisille toimijoille
- **sopeutuminen ilmastonmuutokseen ja varautuminen sään ääri-ilmiöihin sekä niihin liittyvä liiketoiminta ja vientimahdollisuudet**
- elinkeinotoiminnasta vesiin ja luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien ympäristöhaittojen ja -riskienvähentäminen
- **monihyötyisten viherrakenteiden ja luontopohjaisten ratkaisujen kehittäminen ja käyttöönotto sekä niihin liittyvä liiketoiminta ja vientimahdollisuudet**

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä yritystoiminta

- pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja kaupallistaminen sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien kehittäminen ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskien ehkäisemiseen
- **Ilmastonmuutoksen edellyttämät turvallisuuteen ja katastrofivalmiuteen liittyvät tuotteet ja ratkaisut, ml. digitekniikka**
- elinkeinoelämän ja yritysten tarvittaessa yhteistyössä kuntien kanssa kehittämät toimintamallit ilmatoriskien hallitsemiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, huomioiden myös hiilensidonta, luonnon monimuotoisuus, vesiensuojelu ja kulttuuriympäristö
- **elinkeinojen sopeutuminen ilmastonmuutokseen, ml. perinteiset ja saamelaiselinkeinot**
- ilmastonmuutoksen vaikutukset **huomioitava kestävä luontomatkatilu ja siihen liittyvät ekosysteemipalvelut** (mm. pohjoisen muuttuvat lumiolosuhteet ja lumettomuus eteläisessä ja läntisessä Suomessa)
- ekosysteemipalvelujen hyödyntämiseen liittyvä yritystoiminta

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvä suunnittelu, toimeenpano ja tiedotus

- alueellisten ja paikallisten **sopeutumisstrategioiden sekä -suunnitelmien valmistelu** huomioiden alueelliset erot (mm. elinkeinorakenne)
- **neuvonta ja tuki** ilmastotyön organisoimisessa ja resursoinnissa, ml. Ilmastotiekarttojen valmistelu, tukiverkostot ja strateginen ja viestinnällinen tuki toimeenpanolle
- **kestävien julkisten hankintojen kehittäminen**, ml. ilmastokriteerien käyttö, hankintojen uudelleensuuntaus ilmastoystävällisiin ja ilmastonmuutokseen sopeutumista tukeviin vaihtoehtoihin
- alueellisten elinkeinojen **logistiikkareittien ilmastokestävyys** mm. tieverkon kuntokartoitusten ja tienpidon suunnitelmien kehittäminen
- **ennakointi- ja riskienhallintaosaaminen** sekä turvallisuusalan suunnittelu ja pilotointi

ET 2.3: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Pk- ja mikroyritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat ja kaupungit, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, työmarkkina- ja muut järjestöt, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt

Kiertotalouden ja kiertotaloutta tukevan korkean jalostusasteen biotalouden TKI-toiminta

- ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien, tuotantomenetelmien ja ekologisen kompensaation pilotointi, käyttöönotto ja kaupallistaminen
- kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen, cleantechiin sekä hiilenkiertoon liittyvä TKI-toiminta, demonstraatioympäristöt ja TKI-ekosysteemit kiertotalouden ja biotalouden tiekarttojen valmistelu
- kestävät ja innovatiiviset julkiset hankinnat
- jätteen synnyn ehkäisy ja uudelleenkäyttö sekä tuotteita korvaavien palvelujen kehittäminen
- älykäs materiaalien hallinta, jossa hyödynnetään kierrätysmateriaaleja ja sivuvirtoja sekä varautuminen entistä kunnianhimoisempaan jätehuoltopalvelun tasoon
- ravinnekiertoon, hiilen sidontaan ja hiilinieluihin liittyvä TKI-työ ja pitkään hiiltä sitovat tuotteet ja toimintamallit
- luonnonvara-alan kestävyys ja luonnonvarojen ja teollisuuden sivutuotteiden jalostusasteen nosto
- ympäristö-, metsä-, vesi- ja luonnonvaratietojen digitaalinen hyödyntäminen
- älykkäisiin taloihin liittyvät teknologiat, uudet materiaalit ja liiketoimintamallit
- julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyö kiertotalouden edistämiseksi

Kiertotalous ja korkean jalostusasteen biotalous yritystoiminnassa

- kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvä kiertotalouteen liiketoiminta- ja markkinaosaaminen; uudet tuote- ja palvelukonseptit ja niiden edellyttämät investoinnit
- ekosysteemit, osaamiskeskittymät ja verkostot sekä muut yhteistyömuodot, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä
- osallistuminen olemassa oleviin teollisten symbioosien verkostoihin sekä uusien teollisten symbioosien syntyminen
- teollisuuden sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntäminen ja pilotointi aidossa teollisuusympäristössä
- jätteen määrän vähentäminen, lajittelu, kierrätys ja kestävät logistiikkaketjut
- resurssitehokkuutta parantavien digitaalisten alustojen ja muiden työkalujen kehittäminen ja käyttöönotto
- luontopohjaisten ratkaisujen toteuttaminen kaupunkirakenteessa
- vesien kestävä hyödyntäminen ja veden uudelleen käyttö sekä ympäristökuormituksen vähentäminen

ET 3.1: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset. Myös kunnat, kehittämissyhtiöt, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yhdistykset ja säätiöt voivat olla kohderyhminä.

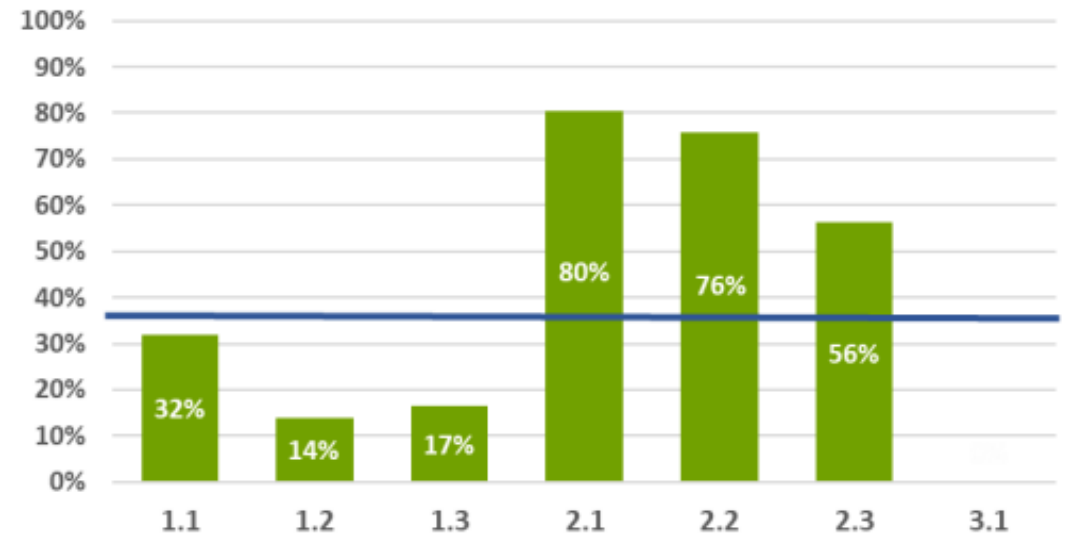
Huom. Käytettävissä vain Itä- ja Pohjois-Suomessa (pohjoisen harvan asutuksen lisärahoitus)

- pk-yritysten kasvuun ja investointeihin vaikuttavat liikenne- ja logistiikkainvestoinnit
- liikkumis- ja kuljetusmuotojen parempi yhteen liitettävyyys sekä yhteyksiä TEN-T –verkkoon parantavat paikallistason hankkeet
- liikenteen **älykkäät ja puhtaat ratkaisut, melutason alentaminen ja liikenneturvallisuuden edistäminen** paikallistasolla
- **liikennejärjestelmien strateginen suunnittelu**

Ilmastotoimenpiteet

- **Suomen kansallinen tavoite: 35 % EAKR-rahoituksesta ilmastotoimenpiteisiin** (EU-minimi 30 %)
- Laskenta ja seuranta tukitoimiluokkien avulla => valitaan yksi tukitoimiluokka / hanke
- Ohjelmaesityksessä on yhteensä 46 eri EAKR-tukitoimiluokkaa, joista 11:llä on 100 %:n ilmastokerroin ja 14:llä 40 %:n ilmastokerroin => 21 tukitoimiluokkaa ei vaikuta ilmastoseurantaan
- Huom! Kaikki TL2:lle sijoittuvat hankkeet eivät ole kategorisesti 100 prosenttisesti ilmastotoimenpiteitä
=> Ilmastotoimenpiteitä rahoitetaan myös TL1:llä!
- Ilmastotoimenpiteiden osuus EAKR -rahoituksesta erityistavoitteittain on esitetty viereisessä kuvassa
- Laskelma perustuu ohjelma-asiakirjaluonnoksessa esitettyihin indikaatiivisiin tukitoimiluokkataulukoihin

Valtakunnalliset EAKR -teemat ja välittävät viranomaiset

- **Kestävä kaupunkikehittäminen** (ITI=Integrated territorial investments)
 - Suomen EAKR-kokonaissaannosta 8 % pl. teknisen tuen osuus = 68,6 milj. euroa => julkinen rahoitus n. 16 M€/v.
 - 16 kaupunkiseutua, 18 yliopistokaupunkia => **ekosysteemisopimukset 2021-2027**
 - Koordinaattorina Pirkanmaan liitto
- **Innovaatio- ja osaamisverkostot** (TEM&OKM):
 - 2 % Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 –ohjelman EAKR-kehyksestä = 17,1 milj. euroa => julkinen rahoitus n. 3,8 M€/v.
 - Koordinaattorina Etelä-Savon RR-ELY-keskus
- **Ympäristöministeriön valtakunnallinen toiminta:**
 - 2 % Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 –ohjelman EAKR-kehyksestä = 17,1 milj. euroa => julkinen rahoitus n. 3,8 M€/v
 - Koordinaattorit: ET 2.1 ja ET 2.2: Pohjois-Pohjanmaan RR-ELY-keskus, ET 2.3: Hämeen RR-ELY-keskus
 - Energiatehokkuus ja kasvihuonepäästöjen vähentäminen (YM), Pohjois-Pohjanmaan ELY
 - Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen (YM), Pohjois-Pohjanmaan ELY
 - Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta (YM), Hämeen ELY

Kestävä kaupunkikehittäminen EAKR

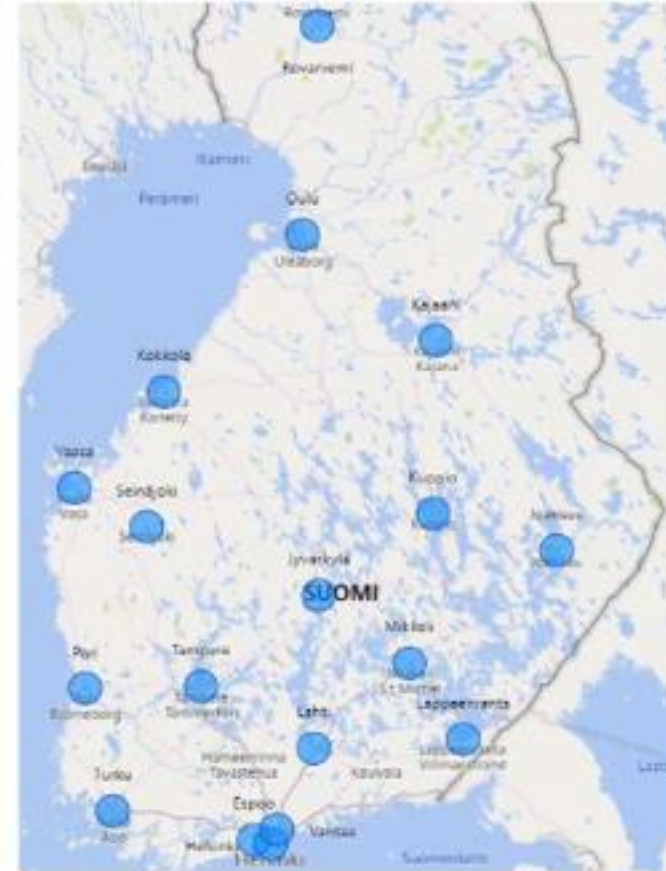
Valtion ja kaupunkien väliset kumppanuudet

Ekosysteemisopimukset 2021-2027

- ✓ Kohteena yliopisto- ja yliopistokeskuskaupungit
- ✓ Toteuttavat osaltaan hallituksen kestävän kasvun strategiaa
- ✓ Luovat alustan kaupunkien ja valtion väliselle nykyistä tiiviimmälle vuoropuhelulle

Sopimuksissa kaupungit toimivat

- ✓ Alustana elinkeinoelämän, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön vahvistamiseksi
- ✓ Yksittäisten hankkeiden kehitys- ja kokeiluympäristönä
- ✓ Innovaatiokeskittyminä, jotka pystyvät houkuttelemaan kansainvälisiä investointeja ja osaajia Suomeen
- ✓ Edelläkävijöinä digitaalisten sekä vähähiilisten ja resurssitehokkaiden yhdyskuntien rakentamisessa tarjoten elinkeinoelämälle uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- ✓ Edelläkävijämarkkinoina (investoinnit ja innovatiiviset hankinnat välineinä)
- ✓ Temaattisten verkostojen vetäjinä

Kajaanin seudun innovaatioekosysteemisopimus:

<https://www.kajaani.fi/tyo-ja-elinkeino/tutkimus-ja-kehitys/kajaanin-seudun-innovaatioekosysteemisopimus/>

Yhteenveto - EAKR

- EAKR:llä pyritään vahvistamaan **taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta** Euroopan unionissa korjaamalla alueiden välistä epätasapainoa
- **TKI-toiminta ja pk-yritysten tukeminen** edelleen EAKR:n kulmakivinä, kestävä kehitys läpileikkaavana periaatteena
- Painopisteinä **Green deal – vihreä siirtymä ja digitalisaatio, digitaalinen siirtymä**
- Sirpaleisuudesta kohti keskitetympää ja fokusoidumpaa rakennetta ja sisältöä
- 2014-2020: 25 % EAKR-rahoituksesta vähähiilisyteen – seuranta erityistavoitteiden 3.1 ja 3.2 avulla
- **2021-2027: 35 % EAKR-rahoituksesta ilmastotoimenpiteisiin** – seuranta tukitoimiluokkien avulla
- Valitaan vain yksi tukitoimiluokka/hanke: Luokittelun helpompi seuranta ja raportointi
- **ET 1.1: 100% ÄESin mukaista**; huomioitava myös ET 2.1 & 2.3 -hankkeissa
- TL1 ja TL2 työnjako: **TKI ja yritystoiminnan tukeminen TL2:lla silloin, kun kyse on energiatehokkuudesta ja kiertotaloudesta => myös hankeparit ESR+/TL4:n kanssa**
- TL3 IP-alueen liikennehankkeet (tuleeko?): **vaatimustaso nousee**
- Liikennealan kehittäminen mahdollista myös ELSA-alueella (digitalisaatio, energiatehokkuus)
- **ET 2.2: Uutta ajattelua ja uusia hankeideoita** muihin erityistavoitteisiin
- **TL2: YM:n valtakunnallinen toiminta tukemassa uudentyyppisten hankkeiden kehittämistä**
- Muutoksia seurantaan: mm. tasa-arvo, alueluokitus & toimeenpanomekanismit, kv. yhteistyö (Itämeristrategia)

Just Transition Fund (JTF) eli Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

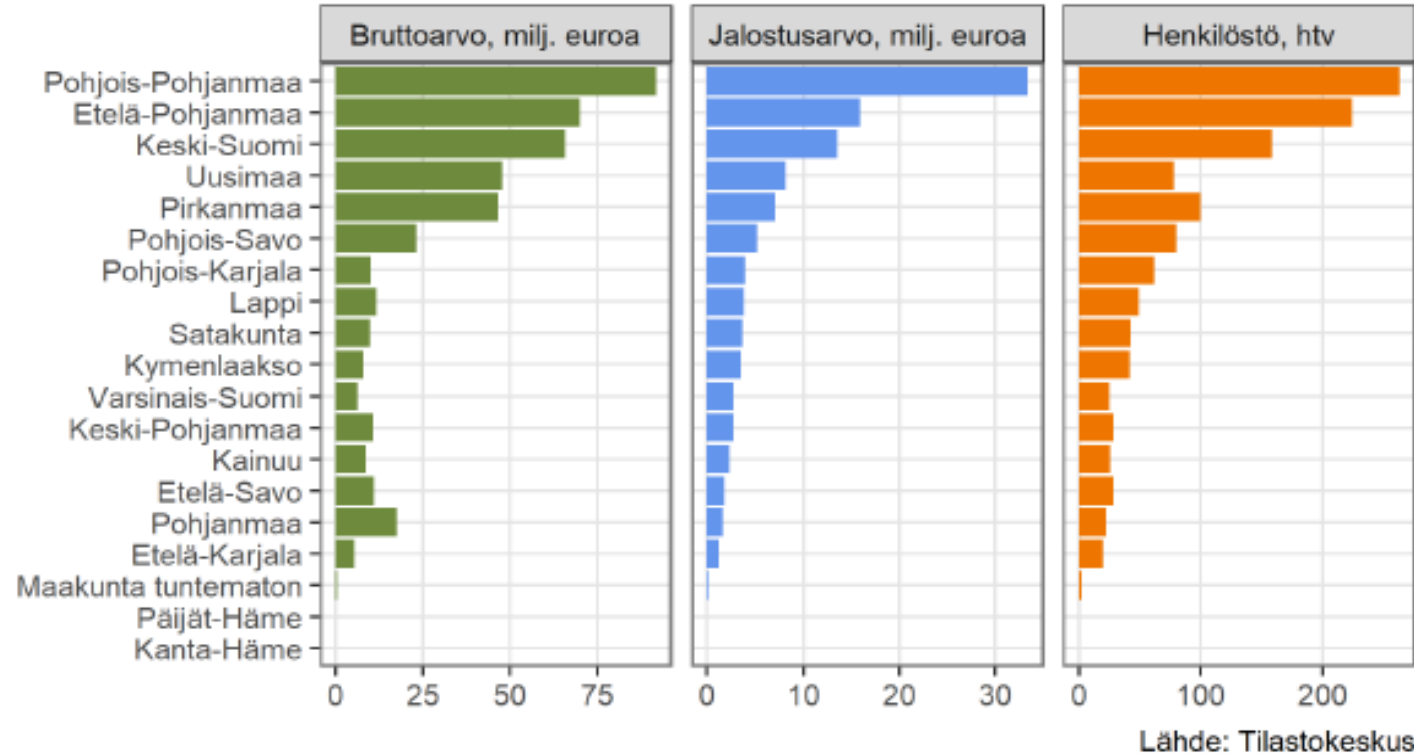

JTF – Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund)

- JTF on uusi rahasto, joka tulee ohjelmaan EAKR- ja ESR-rahastojen rinnalle kolmanneksi rahastoksi, omana toimintalinjanaan
- JTF-rahoituksen taustalla on Suomen hallituksen **sitoumus puolittaa energiaturpeen käyttö vuoteen 2030 mennessä**
- Tavoitteena on **helpottaa ja hallita aluetaloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, joita sitoumuksen toteuttaminen alueilla aiheuttaa** (aluenäkökulma)
- Mukana on Itä- ja Pohjois-Suomen lisäksi seuraavat maakunnat ja kunnat:
 - Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Satakunta, Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Pohjanmaa, Pirkanmaalta seuraavat kunnat: Parkano, Kihniö, Punkalaidun
- Uuden rahaston **toteutus tapahtuu maakuntatasolla hanketoiminnan kautta** EAKR:n ja ESR:n tapaan
- **Rahoitusta myönnetään aluekehityslain ja yritystukilain mukaisiin hankkeisiin eli samantyyppisiin toimiin** kuin EAKR- ja ESR-rahoitusta, poikkeuksena mahdollisesti energiatuet (valmistelussa)
- JTF edellyttää alueellisia oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmia
- Kainuun siirtymäsuunnitelman luonnos laadittu, valmistelu jatkuu
- JTF:n EU-osuus koko Suomeen on 466 milj. €, kansallinen julkinen rahoitus todennäköisesti n. 198 milj. €, jolloin kokonaisvolyymi vähintään 664 milj. €
- Maakuntakohtaista rahoituksen jakoa ei ole vielä tehty

JTF – Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Lähde: Turvetoimialan aluetalousvaikutukset. PTT työpapereita 203.

Kuvio I. Turvetoimiala maakunnissa vuonna 2019. Päijät- ja Kanta-Hämeen tiedot puuttuvat tietoturvasyistä. Lähde: Alueellinen yritystoimintatilasto, Tilastokeskus.

JTF – Kainuun suunnitelman toimet (luonnos)

(1) Aluetalouden vihreän siirtymän mukainen uudistaminen sekä uuden hiilineutraalin liiketoiminnan ja hiilineutraalin talouden työpaikkojen luominen

- Tuetaan pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevia, toimintaa uudistavia ja tuottavuutta lisääviä investointeja
- Vahvistetaan hiilineutraaliin talouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehitetään uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet, joilla edistetään osaamisen siirtoa ja uuden teknologian hyödyntämistä yritysten liiketoiminnassa
- Edistetään pk-yritysten kiertotalousliiketoimintakonseptien kehittämistä ja kaupallistamista
- Työntekijöiden ja työnhakijoiden uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen

(2) Vihreää ja oikeudenmukaista siirtymää tukeva tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI)

- Kehitetään turvetta korvaavia tuotteita kuten kiertolannoitteita, kasvualustoja ja kuivikkeita
- Kehitetään uusiutuvan energian ratkaisuja (mm. tuulivoima, aurinkoenergia, biokaasu, syvälämpö ja keskisyvät lämpökaivot, hukkalämpö ja teollisen luokan lämpöpumput)
- Vahvistetaan innovointitoimintaa mm. kehittämällä energiatehokkaita ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä edistäviä tuotteita, materiaaleja, palveluja ja tuotantomenetelmiä
- Kehitetään älykkäitä, hiilineutraalisuutta edistäviä ratkaisuja liikenteen ja liikkumisen sekä palvelujen saavutettavuuden tarpeisiin

(3) Turvetuotannosta poistuvien alueiden kunnostus ja käyttötarkoituksen muuttaminen

- Turvesoiden ennallistaminen ja jälkikäyttö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.231.01.0001.01.FIN&toc=OJ%3AL%3A2021%3A231%3ATOC

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

KAINUUN LIITTO

Kiitos!

Paula Karppinen, aluekehityspäällikkö,
elinkeinot ja aluekehitys
paula.karppinen@kainuunliitto.fi
p. 044 710 0867

Lisätietoja:
www.rakennerahastot.fi
www.kainuunliitto.fi/rahoitus

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto